

22. Nékám Sándornak, a Magyar Politikai Misszió vezetőjének jelentése a csíksomlyói búcsúról.¹ Bukarest, 1946. június 16.

1 melléklet

119/pol.-1946.

Márton Áron erdélyi római katolikus püspök többhetes székelyföldi bérma-útja során részt vett a hagyományos csíksomlyói búcsún és ott pünkösdvásárnap beszédet tartott. A csíksomlyói beszéd szövegét mellékletben tisztelettel felterjesztem.²

A csíksomlyói búcsúról, a beszéd előzményeiről és utóhangjairól a következőket jelenthetem:

A búcsún eddig még soha nem látott tömeg, mintegy 150.000 ember vett részt. A katolikus világon kívül a többi erdélyi magyar felekezet hívei is igen nagy számban zárandokoltak el Csíksomlyóra.

A párizsi határozat³ hatására a különben igen fegyelmezett csoportokban felvonuló tömeg hangulata rendkívül nyomott és egyben veszedelmesen feszült volt. Jelenlevők szerint a püspöki beszéd előtt a légkör annyira telített volt, hogy az elkeseredettség könnyen politikai tüntetésben robbanhatott volna ki.⁴ Hallatszottak olyan hangok is, amelyek azt kívánták, hogy a gyülekezetnek az 1918-as gyulafehérvári példa nyomán⁵ nemzetgyűléssé kellene átalakulnia és a párizsi határozat elleni tiltakozás jeléül a Magyarországhoz való csatlakozást kellene követelnie.

Ilyen körülmények között Márton Áron püspökre hárult az a feladat, hogy a tömeg érzelmeinek olyan formában adjon kifejezést, hogy azzal egyben az indulatokat is levezesse. A püspöki beszédet tehát úgy kell értelmezni, hogy az tiltakozás volt ugyan a párizsi határozat ellen, de egyúttal a legmegfelelőbb, sőt egyedül hatékony eszköz a tömegszenvédélyek és az elkeseredés levezetésére.

Az egybegyűlt nép a beszéd hatására valóban megőrizte fegyelmét, a jelenlevő román csendőr őrnagy, a kivezényelt karhatalom parancsnoka – aki előzőleg aggodalmát fejezte ki a nép hangulata miatt, amely szerinte a párizsi határozat után napokig „nem dolgozott, csak izzott és minden akcióra képes lett volna” – a beszéd után elismerését fejezte ki a püspöknek, hogy papjainak adott szigorú utasítása nyomán a tömeget ennyire fegyelmezetten sikerült mozgatni és rendben tartani.

Márton püspök különben mindenütt mérséklőleg lépett közbe: a magyar nemzeti zászlók felvonultatása miatt a csendőrökkel támadt incidenseket, melyek könnyen a székelyek ellenszegülését eredményezhették volna, tapintatosan elsimította.

A beszéd elmondás után a püspököt felkereste a jelenlevő községek férfiküldöttsége és megkérte beszédének a szövetséges nagyhatalmak képviselőihez való továbbítására. Hazavezető útjában a szentkeresztbányai munkások köszönetet mondtak a csíksomlyói beszédért, és reményüket fejezték ki, hogy a püspöki szót a béketárgyaláson is meghallgatják. Marosvásár-

1 A felzetten ismeretlen kéztől származó, augusztus 28-i bejegyzés olvasható: „Mellékelten tudomásul, illetve megfelelő felhasználás végett megküldöm Márton Áron püspöki pünkösdi beszédének szövegét. Márton Áron beszédét Csíksomlyón, a katolikus székelység ősi zárandokhelyén, százezernyi székely tömeg előtt mondta el.”
A püspök beszédének szövegét megküldték a moszkvai, londoni, párizsi és washingtoni külképviseleteknek is.

2 A mellékletet nem közöljük, megtalálható a fenti jelentés mellett. (Közl.: *P. Szóke*, 1988, 458–462. o.)

3 A Külügyminiszterek Tanácsa párizsi ülészakáról van szó, amelyen, 1946. május 7-én elfogadták a Romániára vonatkozó békeszerződés-tervezetet, leszögezvén, hogy visszaáll az 1938. január 1-i magyar-román határ.

4 Erre utal Márton püspök a beszédében is: „Aggódtak a hatóságok, hogy nyílt politikai tüntetések lesznek.”

5 1918. december 1-jén a Gyulafehérváron összegyűlt román tömeg, – a nemzetek önrendelkezési jogára hivatkozva – Erdélynek (és a Partiumnak, valamint a Bánátnak) Romániához való csatlakozásáról határozott.

helyen a református esperesi kerület tanácsa közölte vele, hogy mögötte áll minden hasonló természetű megnyilatkozásában. Ugyanezt hozták tudomására az unitáriusok is.

Márton Áron püspök csíksomlyói beszédével sem a román, sem az erdélyi magyar sajtó nem foglalkozott.

*Nékám
miniszteri tanácsos*

MOL a Külügyminisztérium Béke-előkészítő Osztálya iratai, XIX-J-1-a, 61. doboz, IV-137., 1860/Bé./1946., hitelesített másolat. Közli Fülöp – Vincze, 228-229. o.